

Pleegzorg

1 Feiten en cijfers

Jaarlijks maken zo'n 22.000 kinderen gebruik van pleegzorg. De vraag naar pleegzorg groeit gestaag. Dit hangt samen met de groeiende overtuiging dat kinderen bij een uithuisplaatsing het best gedijen in een pleeggezin of andere kleinschalige vorm van opvang. Een pleegzorgplaatsing is voor zowel jeugdigen als hun ouders een buitengewoon ingrijpende ervaring. Het is voor hen onzeker hoe de toekomst eruit zal zien. Het is heel belangrijk dat ouders en jeugdigen passend begeleid worden bij de pleegzorgplaatsing dan wel de terugplaatsing van hun kind naar huis. Ook het aanvaarden en vormgeven van de rol als ouder op afstand vraagt om goede begeleiding. De *Richtlijn Pleegzorg* helpt aanbieders, pleegzorgbegeleiders en (gezins)voogden om op een éénduidige manier te handelen en ouders en jeugdigen op een passende manier te begeleiden bij een (terug)plaatsing.

2 De richtlijn

In de richtlijn wordt stilgestaan bij hoe je als pleegzorgwerker de ontwikkeling van het pleegkind kan volgen en stimuleren. De richtlijn beveelt aan om op vaste momenten **de ontwikkeling in kaart** te brengen. Bijvoorbeeld een maand na de start en elk half jaar bij kinderen tot 3 jaar. Hierbij wordt zowel gekeken naar de problemen als naar de adequate ontwikkeling. Wanneer een pleegkind specifieke problemen heeft, dan dienen **specifieke en goed onderbouwde interventies** te worden ingezet.

Een belangrijk onderwerp is het **beslissen over het perspectief** van het pleegkind. De richtlijn beveelt aan dat het zorgteam binnen een maand een **plan van aanpak** heeft. In dit plan is bijvoorbeeld een termijn opgenomen wanneer het opvoedingsbesluit genomen zal worden. Het opvoedingsbesluit wordt op systematische wijze genomen, met behulp van een model of criteria.

Een '**breakdown**' is een belangrijke risicofactor voor de ontwikkeling van een kind. Daarom besteedt de richtlijn aandacht aan het stabiliseren van de plaatsing en het voorkomen van een breakdown. In de richtlijn worden verschillende manieren besproken om een plaatsing te stabiliseren. Zo is het verstandig alert te zijn op risico's die tot een breakdown kunnen leiden en waar nodig extra ondersteuning te bieden om een breakdown mogelijk te voorkomen.

De richtlijn geeft aandacht aan het **voorkomen en aanpakken van kindermishandeling** binnen de pleegzorg. Het is daarbij van belang om in de voorbereiding en de begeleiding structureel aandacht te besteden aan veiligheid. Als pleegzorgwerker dien je alert te zijn op risico's die kunnen leiden tot kindermishandeling, zoals stress bij de pleegouders. Zorgen over de veiligheid worden altijd besproken met alle betrokkenen.

Tot slot neemt het **samenwerken** met ouders, pleegkind, pleegouders en professionals een belangrijke plek in, in de richtlijn. Belangrijk uitgangspunt is dat ouders altijd ouders blijven, ook al zijn zij (tijdelijk) geen opvoeders meer. Ook worden er aanbevelingen gedaan voor de samenwerking tussen pleegzorgbegeleider en voogd.

3 Lessen uit de praktijk

Professionals van Elker, Youké en De Rading hebben tijdens de proefinvoering met de conceptrichtlijn gewerkt. De richtlijn maakt hen opnieuw alert van de problematiek en wordt als goed toepasbaar instrument voor de praktijk gezien. Toch zijn er ook knelpunten bij het werken met deze richtlijn. Zo geven professionals aan dat ze niet altijd gebruik kunnen maken van de in de richtlijn aanbevolen interventies of niet weten of deze worden aangeboden. Daarnaast zijn professionals het er ook niet altijd mee eens dat het nodig is om zulke interventies in te zetten.

De termijnen die in de richtlijn worden genoemd – zoals een opvoedbesluit binnen maximaal 6-12 maanden – zijn volgens de deelnemers te krap. Dit heeft vooral te maken met de verschillende betrokkenen die hierin een rol spelen, zoals Veilig thuis of de kinderrechter. De termijnen bieden wel een mooi uitgangspunt om na te streven.

In de praktijk blijken overplaatsingen niet altijd te voorkomen. Bijvoorbeeld wanneer de match tussen pleegkind en pleeggezin toch niet optimaal blijkt. Of wanneer een kind van crisispleegzorg de overstap maakt naar langdurige pleegzorg. Daarnaast zijn niet alle pleegouders bereid om bijvoorbeeld aanvullend aanbod te ontvangen wanneer een pleegkind specifieke problematiek heeft. Hierdoor ontstaat het risico dat de plaatsing voortijdig wordt afgebroken.

Pleegzorgbegeleiders zijn soms wat terughoudend in het formuleren van verwachtingen richting pleegouders. Het besef dat ze de pleegouders hard nodig hebben en deze dit vrijwillig doen zorgt ervoor dat zij soms terughoudend zijn, bijvoorbeeld in het bieden van ondersteuning in de vorm van een training of het vaststellen van een omgangsregeling tussen pleegkind en biologische ouders. Het is belangrijk dat zowel pleegzorgbegeleiders als pleegouders doordrongen raken van het feit dat het in sommige gevallen noodzakelijk is specifieke interventies in te zetten, om zo het risico op een breakdown en dus overplaatsing te verminderen.

Pleegzorgbegeleiders zijn gewend om met pleegouders samen te werken, maar in (veel) mindere mate met de biologische ouders. Samenwerking met de biologische ouders is essentieel om uitdrukking te geven aan het feit dat ouders altijd de ouders zijn, ook al zijn zij (tijdelijk) geen opvoeders van het kind.

Een zorgteam wordt op weinig plekken vormgegeven zoals de richtlijn aanbeveelt. Soms zijn ouders niet betrokken, soms pleegouders niet.

Om overplaatsingen te beperken, kun je er als organisatie voor kiezen om geen crisispleegzorg meer te bieden, maar altijd de mogelijkheid te hebben om een kind binnen eenzelfde gezin langer te laten verblijven.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Zorg voor beschikbaarheid van de aanbevolen interventies die in de richtlijn worden genoemd of weet waar deze in de regio worden aangeboden.
- ▶ Zorg voor scholing of ondersteuning op onderdelen die nog niet vaak worden uitgevoerd omdat professionals dit lastig of complex vinden:
 - Gedeelde besluitvorming met de biologische ouders;
 - Bespreken van zorgen over de veiligheid met de pleegouders;
 - Systematisch beslissen over het perspectief van het pleegkind;
 - Gedeeld plan opstellen en tempo maken om snel opvoedingsbesluit te nemen.
- ▶ Stem goed af tussen professionals onderling: wat is de taak van de pleegzorgbegeleider en wat van de gezinsvoogd? Maak hierover afspraken met samenwerkingspartners.
- ▶ Geef de biologische ouders gedurende het gehele traject aandacht.

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven.

Meer weten? Bekijk op onze site de tool '[format voor een implementatieplan](#)'.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

